

Gender a řešení veřejného prostoru

Strategické plánování rozvoje města je nedílnou součástí života většiny municipalit. Aby se mohly obce a města systematicky rozvíjet, vznikají strategické dokumenty s dlouhodobými přesahy a vizemi.

Z hlediska rozvoje samosprávy patří mezi klíčové dokumenty například **územní plán** a poté **strategický plán rozvoje města**. Zatímco územní plán je primárně zaměřen na prostorové a funkční uspořádání daného území, strategický plán rozvoje města se vyznačuje holistickým přístupem k rozvoji města jako takového a zahrnuje v sobě veškeré oblasti života samosprávy (od dopravy přes osídlení až po kulturu). V tomto článku se budeme věnovat strategickému plánu rozvoje města (SPRM) a jeho přesahům na gender tematiku.

Strategickým plánem rozvoje města deklaruje samospráva zájem o dlouhodobý rozvoj a systematickou práci v oblastech, které jsou pro ni důležité. Tvorba SPRM by měla vycházet ze tří na sebe navazujících kroků. Jsou jimi:

- analytická část;
- strategická část;
- implementační část.

Součástí tvorby SPRM by vedle studia relevantní dokumentace, řízených rozhovorů a workshopů s představiteli samosprávy měla být i realizace průzkumu veřejného mínění mezi příslušnými stakeholdery (občané města, podnikatelé apod.), tím docílíme zisku širšího portfolia informací.

SPRM vždy definuje prioritní oblasti, které utvářejí život na samosprávě, a to včetně veřejného prostoru, jeho rozvoje a změny.

Pro přípravu SPRM je velmi důležité si uvědomit, že cílovou skupinou, pro kterou je dokument připravován, není samotný úřad města, ale občané a občanky žijící ve

městě. Veřejnost musí být do celého procesu velmi zásadně zapojena.

Ve světě existuje již řada odkoušených metodologií, jak veřejnost do přípravy SPRM zapojit. Jednou z nejučinnějších pak je **Future City Game**. Tento projekt vznikl v Británii a v rámci Evropy sdílí zkušenosti mezi městy, které tuto hru »hrály«. Cílem je podchytit zkušenosti, inovace a znalosti a zpracovat je tak, aby se zlepšil život lidí ve městech. Tato hra se využila již i v některých českých městech a úspěšně byla použita například pro práci se sociálně vyloučenými lokalitami.

ÚKLID SNĚHU, MATEŘSKÉ ŠKOLY I VEŘEJNÁ ZELEŇ

Ale zpět ke genderovému aspektu přípravy SPRM. Každá činnost municipalit má genderový rozměr a dopad. Některé dopady jsou zřejmé na první pohled, např. vybudování předškolního zařízení. Asi se shodneme, že rodiče jsou vždy dva, muž a žena – a je to právě žena, která zpravidla intenzivněji řeší vhodné předškolní zařízení. Právě žena vracející se z rodičovské dovolené potřebuje najít takovou mateřskou školu, která přijme její dítě v době, kdy ona sama se vrací zpět do zaměstnání. Dalo by se tedy říci, že ačkoliv i pro muže – otce jsou předškolní péče a školní vzdělávání důležité, jsou to ovšem převážně ženy, které řeší logistiku obojího. Tato oblast má tedy vyšší prioritu u žen.

Kdybychom měli uvést příklad, který je méně přímočarý, můžeme si vybrat úklid sněhu. Logika velí, že nejdříve je třeba

uklidit velké silnice a hlavní tahy, pak teprve vedlejší ulice a chodníky. Vezmeme-li ovšem v úvahu, že automobily k cestě do zaměstnání častěji využívají muži, zatímco chodníky a veřejná doprava »patří« spíše ženám a starším lidem, pochopíme, kam byla dána priorita. Jestliže budeme uvažovat ve prospěch obou skupin, rozhodneme se například více investovat do úklidu sněhu, byť i na úkor jiné investice. Ve finále jde totiž vždy o rozpočet a přerozdělení peněz.

Další aktivitou, která má zásadní genderový rozměr, je veřejná zeleň. První aspekt je, kdo tráví čas v parcích. Během dne rozhodně starší lidé a rodiče s dětmi, to je jednoduché. Ale co třeba taková výsadba keřů a stromů? Pokud se při revitalizaci zeleně ve městě například rozhodneme živým plotem podél chodníků a silnic oddělit vozovku od pěší části, výrazně zasáhneme do života žen. Živý plot dosahující výše člověka je totiž hrozbou pro ženy – snižuje jejich pocit bezpečí. Ženy jsou totiž častějšími oběťmi převedení ve městech než muži. Živý plot je příležitost, která toto riziko ještě zvyšuje.

VYVAŽUJME OBA ÚHLY POHLEDU – ŽEN I MUŽŮ

V podobném duchu bychom mohli pokračovat do nekonečna a každou aktivitu zhodnotit ze dvou úhlů pohledu. Z pohledu a zkušenosti mužů a z pohledu a zkušenosti žen. Tato zkušenost je nepřenositelná, ale vzájemně obohacující. Město, které se proto rozhodne pro realizaci tzv. **gender mainstreamingu** (posuzování aktivit města z pohledu rovných příležitostí) a **gender budgetingu** (analýza rozpočtu a investic z pohledu rovných příležitostí), nemůže ani v budoucnu na změně této strategie předělat.

Jak bylo zmíněno v úvodu, do přípravy SPRM je třeba primárně zapojit občany a občanky žijící ve městě. Můžete tuto skupinu dále dělit na seniory, cizince, sociálně slabé, bohaté, investory. S každou zpřesněnou skupinou získáte preciznější pohled na potřeby spoluobčanů, a tím i podrobnější návod, jak strategicky rozvíjet město ve prospěch všech.

A co by takový Strategický plán rozvoje města měl obsahovat, aby byl genderově vyvážený?

- 1 Kapitulu zaměřenou na školství, podporu vzdělanosti, kultury a volnočasových aktivit.
- 2 Rozvoj zdravotní péče a péče o seniory.
- 3 Vhodné investice do veřejného prostoru ve smyslu otevřenosti, bezbariérovosti, podpory zeleně, ekologie a zdravého životního stylu.
- 4 Rozvoj služeb.
- 5 Bytovou politiku s akcentací sociálního bydlení nejen pro začínající rodiny, ale také pro sociálně slabší nebo rodiče samoživitele.

PETRA KUBÁLKOVÁ

genderová auditorka a konzultantka, C2C Solutions Group

KAMIL PAPEŽ

konzultant pro veřejnou správu, M. C. TRITON

Tři kroky ke strategickému plánu rozvoje města

ANALYTICKÁ ČÁST

- Studium analytických dokumentů
- Sběr a interpretace nezbytných dat (ekonomické, socio-demografické atd.)
- Provedení vlastního dotazníkového šetření

VÝSTUP

Na základě získaných poznatků je následně provedena analýza, která posuzuje možnosti a potenciál rozvoje územního celku. V rámci výstupu je účelně vytvořít i SWOT analýzu, která poskytne jednodušší orientaci v tématu

STRATEGICKÁ ČÁST

- Definování prioritních oblastí rozvoje
- Určení rozvojové vize obce/města
- Strategické cíle rozvoje podle jednotlivých prioritních oblastí
- Definovat příslušné ukazatele

VÝSTUP

Strukturovaný dokument, který poskytne městu plán dalšího rozvoje. Cílem není vytvořit dokument obsáhlý, ale přehledný, účinný a každému zaměstnanci úřadu by mělo být zřejmé, jakou má vedení města strategii

IMPLEMENTAČNÍ ČÁST

- Tvorba akčního plánu pro realizaci strategie
- Zásobník projektů včetně termínu, odpovědnosti apod.
- Navržení implementační struktury a řízení SPRM (kontrola, aktualizace, vyhodnocení)

VÝSTUP

Akční plán vytvořený na určité období. Akční plán specifikuje vybrané priority a opatření až do úrovně aktivit včetně určení zodpovědných osob za implementaci a realizaci daných aktivit a způsobů vyhodnocení naplnění

ZDROJ: AUTOR